

לְבַנְיָנָה שֶׁל הַלְבָּה

שיעורי הלכות שבת מפי מו"ר רה"י בביהמ"ד בשבת קודש
מלאכת בונה (2) – פרישת טלית בשמחת תורה ובגשם

כרגע נאמר שיכולה להיות בעיה של אהל אם יש צורה של אהל ובנו גם מחיצות, אבל כאשר אין מחיצות ורק יש כיסוי אין על זה שם אהל. עפ"ז, אם נתבונן בשאלה שלנו מדוע פורסים את הטלית, נראה כי עושים זאת לשם כבוד כמו חופה, ובזה אכן כתב המג"א להתיר כאשר נעשית לכבוד חתן וכלה. וא"כ זהו טעם מנהגן של ישראל.

אמנם אם כך הם הדברים מתעוררת שאלה נוספת:

לפעמים נוצרים מצבים בחיים בהם נאלצים לקרוא בתורה במקומות פתוחים תחת כיפת השמים, כמו לדוגמה בצבא כשנמצאים בשטח, או לדוגמה בסמוך אלינו - בתפילות בכותל המערבי. ומה עושים כאשר לפתע מתחיל גשם לטפטף? הדבר שרוב האנשים מייד עושים זה לפרוס טלית מעל הספר כדי שלא יתרטב. האם זה מותר?

הגמרא בכמה מקומות דנה בשאלה מה עושים עם מת המוטל בחמה בשבת, הפתרון הפשוט הוא להניח עליו כיכר או תינוק וכך ניתן לטלטלו, כך מובא בגמרא המפורסמת על דוד המלך שנפטר בשבת ושאל שלמה המלך לחכמים מה לעשות וענו לו 'הנח עליו כיכר או תינוק וטלטלו' (ל,ב). אולם הגמרא בדף מג,ב מציעה פתרון נוסף - כיצד להערים וליצור אוהל למת משום כבודו כדי שלא יסריח בחמה:

"באים שני בני אדם ויושבין בצדו, חם להם מלמטה זה מביא מטה ויושב עליה וזה מביא

התחלנו לעסוק באלול במלאכת בונה ואמרנו שיש בניין שהוא מן התורה ויש בנין שהוא שייך לאיסור דרבנן, כך אומרת הגמרא בשבת (קלא,א).

כעת נרצה לעסוק בשאלה מעשית שנפגשנו בה לא מזמן. המנהג בישראל בשמחת תורה, וכן בישיבתנו הקדושה, הוא לפרוס טלית מעל גבי החתנים (חתן הנערים, חתן תורה וחתן בראשית) בזמן קריאת התורה, ולכאורה כיצד הדבר מותר הרי פורסים כאן מעין אוהל? והרי הגמרא אמרה שגם פריסת אוהל ארעי אסורה (מדרבנן), ולכאן יש בזה משום אהל ארעי ויש לאסור! אמנם, כך נהגו בישראל, ולא ראינו שמערערים על זה!

ראשית, יש לברר מהו אהל. בפשטות, אהל נועד בשביל להגן על הדבר הנמצא מתחתיו מפני השמש או הגשם. (לרב, המשפט המקורי - הוא כיסוי ע"ג איזה דבר, ומטרתו לשם מה שמתחתיו להגן עליו מפני השמש או הגשם). ואכן, אם פורסים לשם הגנה יש לאסור, כי הוא משמש כאהל, בנין.

הרא"ש במסכת ביצה (פרק ד' ס"י יא') מחדש שאהל נקרא אהל גם בלי מחיצות וכמו שמצינו בגמ' עירובין (קב,א) לגבי אהל שנועד להגן על הבהמות מהשמש. אמנם זהו דווקא כאשר האהל נעשה לשם צל והגנה. אבל אם אין כוונתו לאהל לא מקרי אהל בלא מחיצות.

יש דוגמאות רבות שם בגמ' בכיצה ועוד נעסוק בשאלות האלו בהמשך בלנ"ד. רק

מטה ויושב עליה, חם להם מלמעלה מביאים מחצלת ופורסין עליהן זה זוקף מטתו ונשמט והולך לו וזה זוקף מטתו ונשמט והולך לו ונמצאת מחיצה עשויה מאליה", רש"י שם (ד"ה "זה זוקף מיטתו") אומר "ואוחזים אותה (=המחצלת) בידיהן"!

והנה יש לשאול כיצד מותר הדבר והרי נעשה להגן שחם להם בחמה? ולכאור', ע"פ הרא"ש שהזכרנו, הווי אהל גם בלא מחיצות. אלא **מחדש החזו"א** (וזה נמצא גם בפוסקים נוספים) **שכיסוי שמחזיקים אותו בידיים אין עליו שם אהל!**

שאלה נוספת, שפעם נשאלתי ע"י אברך, הם חזרו מעונג שבת בישיבה והתחיל לרדת עליהם גשם, מה עשו? שמו את הכיסאות על ראשם ורצו, ואותו אברך שאל אם אין בזה משום אוהל? ע"פ מה שראינו בחזו"א נוכל להתיר הן את פריסת האהל בטלית ע"ג ספר התורה והן את המקרה הזה של התלמידים כאשר מחזיקים בידיים.

מה שיש לשאול כאן שתי שאלות ונעמוד עליהם בע"ה ובלנ"ד עוד בהמשך.

א. איך זה שיש ראשונים (ר"ח) שאסרו לחבוש כובע רחב שוליים משום אהל?

ב. לפי המהלך עד כה יוצא שיש להתיר פריסת מטריה בשבת, אך כידוע המנהג הוא לאסור, מדוע?

סוף דבר למדנו שתי סברות להתיר פריסת טלית בשאלות שעסקנו בהם. א. לשם כבוד. ב. שמחזיקים בידיים, אף שנעשה לשם הגנה.

ולכן בפריסת טלית מעל ספר התורה כדי שלא יתרטב, ניתן לסמוך על הטעם השני שהוא טעם בפ"ע להתיר.

